

สภาวะการณ์และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในสำหรับศตวรรษที่ 21 ของ
สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3
The situation and needs of internal supervision for the 21st century in small schools
under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3

ชาญณรงค์ ส่งแสงรัตน์

Channarong Songsaengrat

บุญเลิศ วีระพรกานต์

Boonlert Veerapornkarn

ธีระพงษ์ สมเขายใหญ่

Teerapong Somkhaoyai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Email: Channarongboyd@gmail.com

วันที่รับบทความ: 30 มีนาคม 2569; วันที่แก้ไขบทความ 28 เมษายน 2569; วันที่ตอบรับบทความ: 30 เมษายน 2569

Received: March 30, 2025; Revised: November 28, 2026; Accepted: April November 30, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 และ 2) พัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่บูรณาการหลักพุทธธรรม "สังคหวัตถุ 4" เพื่อเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ท่ามกลางสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลกในปัจจุบัน บริบทของโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ศึกษามีข้อจำกัดสำคัญด้านทรัพยากรทางการศึกษา ภาระงานบุคลากรที่ไม่ครบชั้นเรียน และปัญหาครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (RT, NT, O-NET) ที่ต่ำกว่าเป้าหมาย การนิเทศภายในสถานศึกษา (School-based Supervision) จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญในการช่วยเหลือและพัฒนาครูจากฐานราก

ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการสังเคราะห์รูปแบบการนิเทศที่เน้นกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 อันประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา เป็นแกนกลางในการสร้างความร่วมมือและการสื่อสารเชิงบวกผลการศึกษาเบื้องต้นสะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการนิเทศที่บูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาช่วยลดช่องว่างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และกระตุ้นให้ครูปรับเปลี่ยนบทบาทสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากร ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในการออกแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: การนิเทศภายใน, โรงเรียนขนาดเล็ก, สังคหวัตถุ 4, ทักษะศตวรรษที่ 21, สพป.นครศรีธรรมราช เขต

Abstract

This academic article aims to: 1) study the current state and needs of internal supervision in small schools under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3; and 2) develop an internal supervision model integrating the Buddhist principle of "Sanghahavatthu 4" to enhance teachers' 21st-century learning skills amidst the rapid changes in the modern world. The context of small schools in the study area faces significant limitations in educational resources, insufficient staffing levels, and teachers not specializing in specific subjects. These factors directly impact national academic achievement (RT, NT, O-NET), which falls below target. Therefore, school-based supervision is a crucial strategy for assisting and developing teachers from the grassroots level.

The researchers synthesized a supervision model emphasizing a collaborative supervision process, using the Sanghahavatthu 4 principles (Dana, Piyavaca, Atthacariya, and Samanattata) as the core for fostering cooperation and positive communication. Preliminary findings indicate that the supervision model integrating Buddhist principles helps bridge the relationship gap between supervisors and those being supervised. Promoting a professional learning environment (PLC) and encouraging teachers to effectively shift their roles to become learning facilitators, even under budget and personnel constraints, the findings of this research can be used as a guideline for administrators of small schools in designing innovative school management practices for sustainable educational quality development.

Keywords: Internal supervision, small schools, Four Principles of Social Harmony, 21st-century skills, Nakhon Si Thammarat Educational Service Area Office 3

1. บทนำ

ในยุคสมัยที่โลกก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 อย่างเต็มตัว พลวัตของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงได้ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะระบบการศึกษาที่เปรียบเสมือนรากฐานสำคัญในการสร้างพลเมืองยุคใหม่ ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) จึงได้กำหนดทิศทางการพัฒนา ศักยภาพมนุษย์ทุกช่วงวัย เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยมุ่งเน้นการปลูกฝัง ทักษะสำคัญที่เรียกว่า 3Rs และ 8Cs อันประกอบด้วย การอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ควบคู่ไปกับสมรรถนะ ด้านการคิดวิจารณ์ ฐานความร่วมมือ และการสื่อสารเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ในกระบวนการนี้ "ครู" คือ พืนพิงที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนห้องเรียน ครูยุคใหม่จึงต้องก้าวข้ามบทบาทผู้ถ่ายทอดความรู้ แบบเดิม ไปสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ ความรู้ได้ด้วยตนเอง

อย่างไรก็ตาม เมื่อมองผ่านความเป็นจริงในพื้นที่ห่างไกล โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 กลับพบว่าการเข้าถึงคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน ชาตินั้นเต็มไปด้วยอุปสรรคเชิงโครงสร้างที่ซับซ้อน โรงเรียนเหล่านี้ต้องเผชิญกับข้อจำกัดทางทรัพยากรที่ได้รับ

จัดสรรไม่เพียงพอต่อการพัฒนาสื่อและนวัตกรรม แต่ปัญหาที่วิกฤตที่สุดคือภาวะ "ขาดแคลนบุคลากร" ซึ่งนำไปสู่การที่ครูไม่ครบชั้นเรียนและต้องสอนในวิชาที่ไม่ตรงตามวิชาเอก ความท้าทายเหล่านี้สะท้อนออกมาอย่างเป็นรูปธรรมผ่านดัชนีชี้วัดคุณภาพการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผลการทดสอบการอ่าน (RT) ความสามารถพื้นฐาน (NT) หรือผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ที่ล้วนมีสถิติต่ำกว่าเป้าหมายที่สถานกำหนดไว้ สถานการณ์เช่นนี้ตอกย้ำถึงความเหลื่อมล้ำที่เด็กในโรงเรียนขนาดเล็กต้องแบกรับ และเป็นโจทย์เร่งด่วนที่รอการแก้ไขอย่างเป็นระบบในสถานะที่หน่วยงานต้นสังกัดมีกำลังคนจำกัดจนไม่สามารถดำเนินการนิเทศภายนอกได้อย่างทั่วถึง "การนิเทศภายในสถานศึกษา" (School-based Supervision) จึงกลายเป็นคำตอบสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้จากฐานราก (วัชรู เล่าเรียนดี, 2556) ทว่ากระบวนการนิเทศในบริบทพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวสูงเช่นนี้ ไม่สามารถใช้เพียงมาตรการทางปกครองหรือการบังคับสั่งการเป็นเครื่องมือหลักได้ แต่จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการที่สร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืน ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการบูรณาการหลักพุทธธรรม "สังคหวัตถุ 4" (พระธรรมปิฎก, 2546) มาเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนโมเดลการนิเทศภายใน เพราะหลักธรรมนี้คือเครื่องมือในการ "ยึดเหนี่ยวใจคน" และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนร่วมวิชาชีพ

2. เนื้อหา

ในสถานะที่หน่วยงานต้นสังกัดมีกำลังคนจำกัดจนไม่สามารถดำเนินการนิเทศภายนอกได้อย่างทั่วถึง "การนิเทศภายในสถานศึกษา" (School-based Supervision) จึงกลายเป็นคำตอบสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้จากฐานราก นักวิชาการอย่าง วัชรู เล่าเรียนดี (2556) และ Harris (1975) ได้ให้ทัศนะที่สอดคล้องกันว่า การนิเทศภายในไม่ใช่การใช้อำนาจเพื่อจับผิดหรือประเมินผลเพียงอย่างเดียว แต่เป็นกระบวนการให้บริการทางวิชาการและการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อสร้างความเจริญงอกงามในวิชาชีพในยุคสมัยที่โลกก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 อย่างเต็มตัว พลวัตของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงได้ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะระบบการศึกษาที่เปรียบเสมือนรากฐานสำคัญในการสร้างพลเมืองยุคใหม่ ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) จึงได้กำหนดทิศทางสำคัญในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ทุกช่วงวัย เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยมุ่งเน้นการปลูกฝังทักษะสำคัญที่เรียกว่า 3Rs และ 8Cs อันประกอบด้วย การอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ควบคู่ไปกับสมรรถนะด้านการคิดวิจารณ์ ญาณ ความร่วมมือ และการสื่อสารเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ในกระบวนการนี้ "ครู" คือฟันเฟืองที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนห้องเรียน ครูยุคใหม่จึงต้องก้าวข้ามบทบาทผู้ถ่ายทอดความรู้แบบเดิม ไปสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างไรก็ตาม เมื่อมองผ่านความเป็นจริงในพื้นที่ห่างไกล

โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 กลับพบว่า การเข้าถึงคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานชาตินั้นเต็มไปด้วยอุปสรรคเชิงโครงสร้างที่ซับซ้อน โรงเรียนเหล่านี้ต้องเผชิญกับข้อจำกัดทางทรัพยากรที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอต่อการพัฒนาสื่อและนวัตกรรม แต่ปัญหาที่วิกฤตที่สุดคือภาวะ "ขาดแคลนบุคลากร" ซึ่งนำไปสู่การที่ครูไม่ครบชั้นเรียนและต้องสอนในวิชาที่ไม่ตรงตามวิชาเอก ความท้าทายเหล่านี้สะท้อนออกมาอย่างเป็นรูปธรรมผ่านดัชนีชี้วัดคุณภาพการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผลการทดสอบการอ่าน (RT) ความสามารถพื้นฐาน (NT) หรือผลการ

ทดสอบระดับชาติ (O-NET) ที่ล้วนมีสถิติต่ำกว่าเป้าหมายที่สถานกำหนดไว้ สถานการณ์เช่นนี้ตอกย้ำถึงความเหลื่อมล้ำที่เด็กในโรงเรียนขนาดเล็กต้องแบกรับ และเป็นโจทย์เร่งด่วนที่รอการแก้ไขอย่างเป็นระบบในสถานะที่หน่วยงานต้นสังกัดมีกำลังคนจำกัดจนไม่สามารถดำเนินการนิเทศภายนอกได้อย่างทั่วถึง "การนิเทศภายในสถานศึกษา" (School-based Supervision) จึงกลายเป็นคำตอบสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้จากฐานราก การนิเทศในยุคใหม่ตามทัศนะของนักวิชาการ (Harris, 1975; วัชร เล่าเรียนดี, 2556) ไม่ใช่การใช้อำนาจเพื่อจับผิด แต่คือการให้บริการทางวิชาการและการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อสร้างความเจริญงอกงามในวิชาชีพ ทว่ากระบวนการนิเทศในบริบทพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวสูงไม่สามารถใช้เพียงมาตรการทางปกครองเป็นเครื่องมือหลักได้ แต่จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการหลักพุทธธรรม "สังคหวัตถุ 4" มาเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อน เพราะหลักธรรมนี้คือเครื่องมือในการ "ยึดเหนี่ยวใจคน" (พระธรรมปิฎก, 2546) และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนร่วมวิชาชีพการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาปรับใช้ในงานนิเทศภายใน เริ่มต้นจาก "ทาน (Giving)" คือการสร้างวัฒนธรรมแห่งการแบ่งปันองค์ความรู้ ผู้นิเทศต้องทำหน้าที่จัดหาแหล่งเรียนรู้หรือสื่อการสอนสำเร็จรูป เพื่อช่วยเหลือครูที่สอนไม่ตรงสายวิชาเอกให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับ "ปิยวาจา (Pleasant Speech)" หรือการสื่อสารเชิงบวกที่เป็นกัลยาณมิตร โดยเฉพาะในชั้นปฏิบัติการนิเทศที่ควรเน้นการสะท้อนคิด (Reflection) ให้กำลังใจและชี้แนะแนวทางมากกว่าการตำหนิ ซึ่งจะช่วยลดความกดดันในสภาพงานที่ล้นมือ ขณะเดียวกัน "อัตถจริยา (Altruistic Action)" จะทำหน้าที่เปลี่ยนบทบาทผู้นิเทศจากผู้ตรวจงานมาเป็น "ผู้ร่วมแก้ปัญหา" ในห้องเรียน ช่วยออกแบบกิจกรรม Active Learning หรือแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างเป็นรูปธรรม และสุดท้ายคือ "สมานัตตตา (Consistency)" หรือการวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย มีความเที่ยงธรรมในการประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้เกิดความไว้วางใจและการทำงานร่วมกันในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ได้อย่างยั่งยืนจากการวิจัยเชิงประจักษ์ในโรงเรียนขนาดเล็ก 129 โรง สังกัด สพ.น.นครศรีธรรมราช เขต 3 ด้วยรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) (Creswell & Clark, 2017) พบประเด็นที่น่าสนใจคือ สภาพปัจจุบันของการปฏิบัติการนิเทศภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (2.57) ในขณะที่สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด (4.90) เมื่อวิเคราะห์ผ่านดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: PNI) (สุวิมล ว่องวานิช, 2548) พบว่า "การปฏิบัติการนิเทศ" มีความต้องการพัฒนาเร่งด่วนที่สุด (0.960) โดยเฉพาะกิจกรรมการนำข้อมูลจากการสังเกตการสอนมาวิเคราะห์พฤติกรรมครูอย่างเป็นระบบ (PNI= 1.259)

จากการศึกษาเชิงประจักษ์ในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่าอุปสรรคสำคัญที่ฉุดรั้งคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็กมิใช่เพียงเรื่องของงบประมาณเพียงอย่างเดียว แต่คือ "ภาระงานส่วนเกิน" ที่ทับถมบทบาทหลักของความเป็นครู ผลการสัมภาษณ์สะท้อนภาพที่ชัดเจนว่า ครูในโรงเรียนขนาดเล็กต้องแบกรับภาระงานเอกสารและการรายงานที่ซับซ้อนเกินความจำเป็น จนส่งผลให้ "เวลาในการปฏิสัมพันธ์เชิงวิชาการ" ระหว่างเพื่อนร่วมวิชาชีพเลือนหายไป กระบวนการนิเทศที่ควรจะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จึงถูกแทนที่ด้วยการทำเอกสารเพื่อรับการตรวจประเมินเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ แผนการนิเทศส่วนใหญ่มักถูกออกแบบในลักษณะจากบนลงล่าง (Top-down) ซึ่งเป็นคำสั่งเชิงนโยบายที่ขาดความยืดหยุ่นและไม่สอดคล้องกับสภาพจริงของโรงเรียนที่มีจำนวนครูจำกัด ครูหนึ่งคนอาจต้องรับผิดชอบหลายชั้นเรียนและหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ การนำเกณฑ์มาตรฐานสากลมาบังคับใช้โดยปราศจากการปรับบริบท (Contextualization) จึงกลายเป็นความกดดันที่สร้างความอ่อนล้าทางวิชาชีพ มากกว่าจะเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาด้วยความเต็มใจ การเปลี่ยนผ่านสู่ระบบนิเทศที่ "เห็นอกเห็นใจ" และ "เกื้อกูลกัน"

บทสรุปจากการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า หัวใจสำคัญของการนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็กไม่ใช่เพียงการมีคู่มือการนิเทศที่สวยงามหรือขั้นตอนที่สมบูรณ์แบบตามทฤษฎีตะวันตกเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเป็นระบบนิเทศที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความ "เห็นอกเห็นใจ" และการ "เกื้อกูลกัน" ตามหลักพุทธธรรม สังคหวัตถุ 4 เพื่อแปรเปลี่ยนความจำกัดด้านทรัพยากรให้เป็นพลังแห่งความร่วมมือ โดยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการปฏิบัติที่สำคัญดังนี้

2.1 การปฏิรูปภาระงานเพื่อคืนครูสู่ห้องเรียน (ลดงานเอกสาร เพิ่มงานสอน) หน่วยงานต้นสังกัดและผู้บริหารสถานศึกษาต้องร่วมกันพิจารณาภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้อย่างจริงจัง โดยเฉพาะการรายงานผลที่ซ้ำซ้อน เพื่อคืน "เวลา" ให้ครูได้มีโอกาสนำหน้าที่นิเทศชั้นเรียนและร่วมสังเกตการสอนอย่างต่อเนื่อง การนิเทศที่เป็นกลยุธยมิตรจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อครูมีความพร้อมด้านเวลาและสภาพจิตใจที่ไม่ถูกพันธนาการด้วยงานเอกสาร ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน

2.2 การส่งเสริมโมเดล "การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน" เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมักประสบปัญหาขาดแคลนครูที่จบวิชาเอกเฉพาะด้าน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนใกล้เคียง (School Clusters) จึงเป็นทางออกที่มีประสิทธิภาพ ผู้นิเทศควรส่งเสริมโมเดลการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อให้ครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในโรงเรียนหนึ่งสามารถแบ่งปันเทคนิคและร่วมพัฒนาการสอนให้แก่ครูในโรงเรียนเครือข่าย เป็นการใช้ "ทาน" และ "อัตถจริยา" ในการร่วมแก้ปัญหาเชิงวิชาการร่วมกัน ช่วยให้ครูไม่รู้สึกโดดเดี่ยวในการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ห่างไกล

2.3 การปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดความสำเร็จ ระบบการประเมินผลการนิเทศจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนจากการมุ่งเน้นปริมาณเอกสารหรือจำนวนครั้งของการนิเทศ มาเป็นการวัดที่ "การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน" และความเจริญงอกงามของครูอย่างแท้จริง การประเมินต้องมีความเที่ยงธรรมและสม่าเสมอ (สมานัตตตา) โดยให้ความสำคัญกับหลักฐานการเรียนรู้เชิงประจักษ์ในห้องเรียนมากกว่าแฟ้มสะสมงานที่หนาเตอะ ซึ่งจะช่วยลดบรรยากาศของการจับผิดและเปลี่ยนเป็นการนิเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์เป็นสำคัญ

หากเราสามารถสร้างระบบนิเทศที่ให้ความสำคัญกับทั้งศาสตร์การบริหารและศิลปะแห่งความเมตตาธรรมได้ ความจำกัดด้านทรัพยากรที่เคยเป็นอุปสรรคจะถูกแทนที่ด้วยพลังแห่งความไว้วางใจและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 ในงานนิเทศมิได้เป็นเพียงการใช้หลักธรรมในการบริหารจัดการคนเท่านั้น แต่คือการสร้าง "สังคมาแห่งการเรียนรู้ที่เกื้อกูล" ซึ่งจะเป็ญญแจสำคัญที่ช่วยให้ครูในพื้นที่ห่างไกลสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข อันจะส่งผลโดยตรงให้เด็กนักเรียนในท้องถิ่นได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกับสังคมเมือง สามารถเติบโตและก้าวไปสู่โลกกว้างท่ามกลางความท้าทายของศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสง่างามและภาคภูมิใจ

3. สรุป

การพัฒนาารูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ท่ามกลางความท้าทายของศตวรรษที่ 21 มิใช่เพียงเรื่องของการปรับเปลี่ยนระเบียบวิธีปฏิบัติเชิงธุรการหรือการเพิ่มพูนเอกสารหลักฐาน แต่คือการเปลี่ยนผ่านกระบวนการทัศน์จากการกำกับติดตามและตรวจสอบไปสู่การสร้างพลังหนุนเสริมผ่านกลไกพุทธธรรม "สังคหวัตถุ 4" ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการถักทอความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศข้อมูลเชิงประจักษ์จาก

การศึกษาความต้องการจำเป็นสะท้อนให้เห็นว่า หัวใจสำคัญที่ครูและผู้บริหารต้องการก้าวข้าม คือช่องว่างระหว่างแผนงานที่ปรากฏบนกระดาษกับการปฏิบัติจริงในชั้นเรียน การบูรณาการ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา เข้าสู่กระบวนการนิเทศ มิได้เป็นเพียงการนำหลักธรรมมาประดับไว้ในงานวิจัย แต่คือการสร้าง "พื้นที่ปลอดภัยทางวิชาการ" ที่อนุญาตให้ครูในพื้นที่ห่างไกลซึ่งต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านบุคลากรและทรัพยากร สามารถทดลองพัฒนานวัตกรรมการสอนและได้รับการชี้แนะอย่างกัลยาณมิตร

เมื่อผู้นิเทศสลับบทบาทจากผู้ตรวจการมาเป็น "เพื่อนร่วมเรียนรู้" และใช้การสื่อสารเชิงบวกเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน ความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากปัจจัยทางโครงสร้างจะถูกบรรเทาลงด้วยพลังแห่งความร่วมมือในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งท้ายที่สุดแล้ว ผลลัพธ์อันทรงคุณค่ามิได้หยุดอยู่เพียงแค่ระดับของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นเท่านั้น แต่คือการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งและยั่งยืน อันจะเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยให้เด็กนักเรียนในท้องถิ่นได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพและสามารถเติบโตได้อย่างสง่างามในโลกยุคใหม่สืบไป

อ้างอิง

- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 12). โรงพิมพ์
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัชรวิภา เลาเรียนดี. (2556). *ศาสตร์การนิเทศการสอนและโค้ชชิ่ง เพื่อการพัฒนาวิชาชีพ: แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 12). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2548). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. พริกหวานกราฟฟิค.
- Creswell, J. W., & Clark, V. L. P. (2017). *Designing and conducting mixed methods research* (3rd ed.). SAGE Publications.
- Harris, B. M. (1975). *Supervisory behavior in education* (2nd ed.). Prentice-Hall.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper and Row.